

Nr 33

Av herr Larsson i Hedenäset m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Folkskolor m.m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter m.m.

(Lika lydande med motion nr 21 i Första kammaren)

I Kungl. Maj:ts statsverksproposition 1961, åttonde huvudtiteln, punkt 122, hemställs om ett anslag av 240 000 kr. till Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter. Det äskade beloppet innebär en nedprutning av anslaget med 50 000 kr. Skolöverstyrelsen har i stället hemställt att anslaget höjes med 26 000 kr.

Då förevarande anslag i början av 1920-talet första gången uppfördes å riksstaten var detta, såsom framgår av förarbetena, motiverat av önskemålet att bibringa det uppväxande släktet i den aktuella bygden "bättre förtrogenhet med det svenska språket". För detta ändamål har bl.a. de berörda skoldistrikten beviljats anslag för anordnande av förskole- eller s.k. lekskolekurser. I dessa har barn med finska som första språk före höstterminens början beretts tillfälle att få en första kontakt med det svenska språket. Genom dessa sommarkurser och med utnyttjande av barnens stora imitativa förmåga har ernåtts att de vid skolans början ej stått så främmande för undervisningsspråket som eljest skulle ha varit fallet. Denna verksamhet är säkerligen av stor betydelse för att underlätta barnens inhämtande av det lärostoff, som meddelas. Det framstår även som angeläget, att denna verksamhet ytterligare utvecklas.

Enligt av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser kan lekskolekurser, varom här är fråga, anordnas med en kurstid omfattande fyra veckor och under förutsättning att minst åtta förskolebarn deltar i densamma. En ändring av dessa bestämmelser vore av behovet påkallad och borde bli föremål för överväganden.

Den anslagna tiden för kurserna synes väl kort. Under en tid av fyra veckor hinner barnen väl inhämta ett visst ordförråd i det nya språket, men önskvärt vore att ordförrådet kunde berikas på sådant sätt att läraren och barnen snarast möjligt efter påbörjad skolgång med lätthet kan meddela sig med varandra.

Dessa förhållanden kunde väl i och för sig tala för en fördubbling av kurs-tiden. Häremot kan dock måhända å andra sidan anföras bl.a. medicinska skäl. En förlängning av kurstiden med 1—2 veckor torde dock ej medföra några sådana menliga verkningar, under förutsättning att kurstiden lägges så, att kurserna ej direkt fortsätter med första läsårets början. Ovan anförda förhållanden talar för att möjligheter bör beredas, där så är lämpligt, att tiden för förskole- eller lekskolekurser kan utsträckas från nuvarande 4 till 5—6 veckors längd.

Upphjälpandet av förkunskaperna i svenska är särskilt nödvändigt i mera isolerade byar med litet invånarantal. Att så är fallet är helt naturligt, då möjligheterna till kontakt med omvärlden och därmed även svenska språket är begränsade i sådana byar. Därtill kommer den omständigheten att just på sådana platser blir det, bl.a. med hänsyn till den pågående avfolkningen, allt svårare att uppnå det erforderliga elevunderlaget för anordnande av lekskolekurser. Det framstår därför som en angelägenhet av största vikt att bestämmelserna för sådana kurser revideras på sådant sätt att kursverksamheten kan bedrivas där behovet är störst. Därför synes starka skäl tala för att bestämmelserna för ifrågavarande kursverksamhet ges sådan utformning att minimiantalet elever sänkes från nuvarande 8 till 5 elever.

Då skolöverstyrelsen föreslagit en höjning av förevarande anslag med 26 000 kr. har detta motiverats bland annat med behovet av att räkna upp beloppen för de s.k. finnbygdsstipendierna från 800 till 1 200 kr. för läsår. Tyvärr har departementschefen ej ansett sig kunna biträda detta förslag.

På landsbygden över huvud föreligger som bekant rekryteringssvårigheter i vad det gäller bl.a. att få olika lärartjänster besatta med kompetenta innehavare. Synnerligt accentuerade är dessa svårigheter i Tornedalen. De s.k. finnbygdsstipendierna, som utgått av gränsortsanslaget, har dock varit ägnade att i någon mån minska dessa svårigheter. Förändringarna av penningvärdet motiverar dock att en uppräknings av stipendiebeloppen företages. Den reformtid på skolans område som förestår torde komma att skärpa konkurrensen om lärarkrafterna. Skolöverstyrelsens förslag framstår som välbetänkt.

Ett tillgodoseende av de tre önskemål som här redovisats torde kunna ske med en anslagshöjning begränsad till de 26 000 kr. som skolöverstyrelsen äskat.

Med stöd av vad ovan anförts får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts statsverksproposition, åttonde huvudtiteln, punkt 122, måtte besluta

dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad i motionen anförts beträffande villkoren för anordnande av förskolekurs i rikets nordligaste gränsorter, så ock i fråga om uppräknings av beloppen för de s.k. finnbygdsstipendierna,

dels ock att till Folkskolor m.m.: Folkundervisningens främjande i rikets nordligaste gränsorter anvisa ett reservationsanslag av 316 000 kr.

Stockholm den 18 januari 1961

Harald Larsson
i Hedenäset

Ragnar Lassinantti

Olof W. Wiklund
i Öjebyn

Annie Jäderberg

Ingvar Svanberg